

ВИРОБНИЧА СТРУКТУРА ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

*Власов Б.О., Окомельченко В.А., Загоруйко В.С., здобувачі вищої освіти
basket1979@ukr.net*

*Науковий керівник: Близнюк А.О., канд. екон. наук, доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Кожне промислове підприємство складається з виробничих підрозділів - цехів, ділянок та господарств, органів управління та організацій з обслуговування працівників підприємства. Склад виробничих ланок, і навіть організацій з управління підприємством і з обслуговування працівників, їх кількість, величина і співвідношення з-поміж них за обсягом зайнятих площ, чисельності працівників і пропускну здатність є загальну структуру підприємства.

До виробничих ланок підприємства відносяться цехи та ділянки, де виготовляється основна продукція підприємства, інструменти, запасні частини для ремонту обладнання, здійснюється ремонт, виробляється енергія тощо.

На відміну від загальної структури виробнича структура промислового підприємства є формою організації виробничого процесу і знаходить своє вираження в розмірах підприємства, у кількості, складі та питомій вазі цехів і служб, їх плануванні, а також у складі, кількості та плануванні виробничих ділянок і робочих місць всередині цехів, створюваних відповідно до розчленування процесу виробництва на великі ланки, часткові виробничі процеси та виробничі операції. Факторами, що визначають виробничу структуру підприємства, є характер продукції та технологія її виготовлення, масштаб виробництва, ступінь спеціалізації підприємства та кооперування його з іншими фабриками та заводами, а також ступінь спеціалізації виробництва усередині підприємства.

Виробнича структура є частиною загальної. Це склад виробничих підрозділів підприємства та об'єднання, їх взаємозв'язок у процесі виготовлення продукції, співвідношення по чисельності зайнятих працівників, вартості обладнання, площі та їх територіальне розміщення. Основу формування виробничої структури лежить часткове поділ праці. Кожна стадія виробничого процесу та група приватних виробничих процесів організаційно оформлюються у відповідний структурний підрозділ.

Первинним ланкою організації процесу виробництва є робоче

місце. Робочим місцем називається частина виробничої площі, де робітник або група робітників виконує окрему операцію з виготовлення продукції або обслуговування процесу виробництва, використовуючи при цьому відповідне обладнання та технічне оснащення. Групи робочих місць об'єднуються у виробничі ділянки, де здійснюється відносно локальна закінчена частина виробничого процесу – або з виготовлення частини (деталі, вузла) готового продукту, або виконання стадії технологічного процесу. Ділянка є первинною структурною виробничою одиницею підприємства. Продукція виробничої ділянки призначається, зазвичай, для переробки всередині цього підприємства чи виконання заключної стадії процесу. Склад, кількість ділянок та виробничі зв'язки між ними визначають склад більших виробничих підрозділів та структуру підприємства в цілому.

Значна кількість малих та середніх підприємств побудовано за безцеховою структурою; у разі підприємство складається безпосередньо з виробничих ділянок. Виробниче об'єднання є сукупність виробничих ланок (ділянок, філій). Часто за предметно-спеціалізованими ділянками закріплюється виготовлення кількох конструктивно-технологічно однорідних деталей чи вузлів. На підприємствах із індивідуальним виробництвом переважає технологічна структура. На текстильних об'єднаннях та фабриках переважає технологічна структура зі спеціалізацією окремих ділянок на виробленні певних номерів пряжі та артикулів суров'я. Багато об'єднань і фабрик виконують всі стадії виготовлення тканини: прядіння, ткацтво, обробку. Є також фабрики, спеціалізовані у виконанні однієї чи двох із цих стадій. Такі заводи можуть працювати як самостійні або входити у виробниче об'єднання.

Металургійний завод має, як правило, технологічну структуру; тут створюються копрове, доменне, сталеливарне, прокатне підприємства чи цехи. Часто до складу металургійного комбінату включаються аглофабрика та коксове виробництво. Ступінь охоплення всіх стадій виробництва може бути різним. Зазвичай металургійні комбінати мають потужне транспортне господарство через великі масштаби перевезень.

Виробнича структура багатьох діючих підприємств та об'єднань потребує суттєвих змін. Це викликається тим, що велика кількість фабрик та заводів створювалася давно і їхня структура перестала відповідати сучасним вимогам.